

LW 331

КРИМИНОЛОГИЯ

Приета: прот. № 20 от 30.10.2008г.; изм. прот. № 11 от 17.09.2011; изм. прот. № 15 от 24.06.2016

Лектор: Доц. д-р Светла Маргаритова

АНОТАЦИЯ

Криминологията дава на студенти и докторанти основните познания за престъпността като социално явление и за отделните видове престъпност; за причините, които я поражда; за личността на престъпниците; за жертвите на отделни престъпления; за превенцията и контрола над престъпността. Това определя мястото на криминологията в съвременната система за обучение на студентите юристи и значението ѝ за формиране на специалисти, чиито знания ще бъдат използвани в практиката.

Криминологичната наука се променя динамично в условията на глобализацията на престъпността, отделни нейни дялове се доразвиват, възникват нови, което изисква да се акумулира и теоретично да се осмисля разностранна научна информация, която да се поднася на студентите в актуален вид.

Курсът по криминология се състои от обща и специална част. Той съдържа преглед както на водещите теоретични и научно-приложни постановки, резултати от емпирични изследвания, а така също и международните аспекти и програми за превенция и контрол на престъпността.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ

Социалната потребност от изучаване на криминология се засилва успоредно с динамиката на все по-тежка и усложнена престъпност в света. Република България не прави изключение от този негативен процес. Курсът по криминология има за цел да обогати познанията на бъдещите юристи и да подпомогне младите специалисти в практическата им дейност независимо от тяхната по-нататъшна специализация в практиката.

ПРЕДПОСТАВКИ

Дисциплината изисква известна обща подготовка за нейното усвояване, поради което се преподава в третата година от обучението на бъдещите юристи. Познанията в областта на криминологията биха били от полза и за специалистите в публичната администрация, икономистите, социолозите и педагозите/особено тези, които ще работят в корекционни заведения/. За докторантите от посочените специалности също е препоръчително да задълбочат своята подготовка чрез изучаване на криминологичната проблематика .

СТАТУТ И СТРУКТУРА

специалност	статут	Кредити	редовно обучение				задочно обучение			
			л	с	у	общ	л	с	у	общ
Право	Избираема	6	60			60	40			40

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

I. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТ

ТЕМА 1: ПРЕДМЕТ НА КРИМИНОЛОГИЯТА

Криминологията като наука.

Предмет, система – обща и особена част.

Характер, цели – теоретични, практически; перспективни и близки; задачи. Методология и методика на криминологията.

Криминологията в системата на науките

ТЕМА 2: КРИМИНОЛОГИЧНИ ШКОЛИ

Възникване и развитие на криминологичната мисъл.

Криминологични школи: класическа школа; позитивистична школа; марксистка школа; клинична криминология; критична криминология.

Криминологията в България.

ТЕМА 3: ПРЕСТЪПНОСТ – ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Девиантност и престъпност.

Определение на престъпността.

Основни признаци. Количествено определение на престъпността.

Основни видове престъпност – класификации

Цена на престъпността.

География на престъпността.

ТЕМА 4: ЛАТЕНТНА ПРЕСТЪПНОСТ

Определение.

Поле на латентната престъпност.

Фактори за латентната престъпност.

Граница на латентната престъпност.

Методологически проблеми на изследване на латентната престъпност.

ТЕМА 5: ДЕТЕРМИНАНТИ НА ПРЕСТЪПНОСТТА

Социалните противоречия като причина за престъпното поведение.

Класификация на причините на престъпното поведение.

Социално-психологически аспекти на причинността. Ролята на средата при формиране на престъпните нагласи.

Криминогенната ситуация и влиянието ѝ върху индивидуалното престъпно поведение.

ТЕМА 6: ЛИЧНОСТ НА ПРЕСТЪПНИКА

Личността в криминологията. Методи за изследване на личността.

Личност на престъпника.

Механизъм на престъпното поведение.

Типология на престъпниците.

ТЕМА 7: ЖЕРТВАТА НА ПРЕСТЪПЛЕНИЕТО

Виктимологията – учение за жертвата. Определение.

Развитие на виктимологията.

Жертва. Определение.

Лица, най-чести жертви на престъпления.

Типология на жертвите. Виктимизация.

Антивиктимогенна политика

Страхът и неговото влияние върху престъпността и виктимизацията.

ТЕМА 8: ТЕОРИИ В КРИМИНОЛОГИЯТА

Биологически теории за престъпността.

Психологически теории за престъпността

Социологически теории за престъпността

Неоикономически теории за престъпността

ТЕМА 9: КРИМИНОЛОГИЯ И СОЦИАЛНА ПРАКТИКА

Организация и методика на криминологичните изследвания - видове, цели, задачи, изисквания; структура – методологичен и организационен блок.

Програма и план на криминологичното изследване.

Ролята на статистиката в криминологичните изследвания.

Криминологично прогнозиране - понятие, цели, предпоставки, видове. Методи на прогнозиране – екстраполация, експертна оценка, моделиране.

Криминологично планиране – видове планове за превенция на престъпността, етапи на планиране.

ТЕМА 10: ПРЕВЕНЦИЯ И КОНТРОЛ НАД ПРЕСТЪПНОСТТА

Криминология и наказателна политика.

Развитие на формите на контрол над престъпността – стерилизация, кастрация, нова социална защита, освобождаване от наказателна отговорност, медиация; декриминализация и депенализация, електронен контрол над осъдените и освободените затворници

Ролята на наказанието в превенцията на престъпността. Смъртното наказание и доживотният затвор – ефект и последици.

Превенция на престъпността – същност, задачи, видове, класификация на мерките.

Етапи на процеса на превенция.

Институционализиране на превенцията и контрола над престъпността -система за управление на превенцията и контрола над престъпността и нейните субекти. Основни принципи. Съвременни подходи и стратегии за превенция и контрол над престъпността.

Международно сътрудничество в противодействието на престъпността.

ОСОБЕНА ЧАСТ – ВИДОВЕ ПРЕСТЪПНОСТ

ТЕМА 1: ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПРЕСТЪПНОСТТА

Престъпността в съвременния свят. Проблемът за глобализацията и връзката ѝ с престъпността. Регионални особености.

Основни характеристики, последици и тенденции на престъпността в съвременния свят

Престъпността в България – основни характеристики, причини и тенденции.

ТЕМА 2: КОНВЕНЦИОНАЛНА ПРЕСТЪПНОСТ

Определение. Характеристики. Тенденции.

Престъпност срещу собствеността – състояние и превенция.

Престъпност, свързана с насилие – състояние и превенция.

ТЕМА 3: ИКОНОМИЧЕСКА ПРЕСТЪПНОСТ

Определение. Характеристики и особености. Разграничения.

Престъпност на белите яки.

Корпоративна престъпност.

ТЕМА 3: КВАЗИКОНВЕНЦИОНАЛНА ПРЕСТЪПНОСТ

Определение. Характеристика. Тенденции.

Екологична престъпност - състояние и превенция.

Непредпазлива престъпност – видове и особености.

Престъпност по транспорта - състояние и превенция.

ТЕМА 4: ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНОСТ

Организирана престъпност – история, съвременни проблеми.

Теории. Стратегии за противодействие.

Тероризъм и организирана престъпност – съвременни проблеми и тенденции.

Пране на пари - същност, подходи и техники на прането на пари. Стратегии за противодействие – национални и международни инструменти.

Корупция и престъпност . Антикоруptionни стратегии.

ТЕМА 5: ГРУПОВА ПРЕСТЪПНОСТ

Определение. Основни характеристики.

Разграничение от организираната престъпност.

Стратегии за превенция.

ТЕМА 6: ВЪЗРАСТ И ПРЕСТЪПНОСТ

Възрастови особености и престъпност.

Противообществени прояви на малолетни и непълнолетни.

Престъпност на непълнолетните, основни характеристики.

Възрастови особености на личността на непълнолетните престъпници.
Престъпност на младите пълнолетни, основни характеристики.
Фактори за криминализацията на лицата от тези групи.
Система за превенция и контрол. Международни стандарти.

ТЕМА 7: ПОЛ И ПРЕСТЪПНОСТ

Особености на женската престъпност, основни характеристики.
Личността на жените-извършители на престъпления.
Превенция.

ТЕМА 8: ПРОФЕСИОНАЛНА ПРЕСТЪПНОСТ

Рецидивна престъпност. Понятие, видове (широко и тясно понятие; наказателно-правен, криминологичен и пенитенциарен аспект).
Основни характеристики.
Професионална престъпност – основни характеристики.
Рецидивна и професионална престъпност – прилики и отлики.
Пенитенциарна престъпност.
Превенция и контрол.

ТЕМА 9: СОЦИАЛНА ПАТОЛОГИЯ И ПРЕСТЪПНОСТ

Основна характеристика. Маргиналност и престъпност.
Наркомании и престъпност.
Алкохолизъм и престъпност.
Проституция и престъпност.
Самоубийства и престъпност.
Нетрадиционни изповедания и престъпност.

I. ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА:

Станков Б. Криминология. Теоретични основи. Варна, 2012 (четвърто прераб. и доп.изд.).

Станков Б. Видове престъпност. Варна, 2011 (второ прер. и доп.изд.)

II. ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

Айдаров,Й. Криминология. София, 2010

Антикорупционните реформи в България.Основни резултати и рискове. София, Център за изследване на демокрацията, 2007 - www.csd.bg

Бояджиева Ю. Превенция на изготвянето и разпространението на подправени парични знаци.С.,2010

Бояджиева Ю., Трайкова Е. Престъпността в сферата на електронните платежни документи.С.,2010

Дацов П., Паунова Л.Организирана престъпна група.С, Сиела,2010

Константин Паликарски Превенция и противодействие на корупцията 2006. Институт по публична администрация и европейска интеграция

Маргаритова Св. Възпитателни мерки за малолетни и непълнолетни правонарушители. С.,Сиби,2011

Мониторинг на антикорупционните реформи в България. София, Център за изследване на демокрацията, 2006 - www.csd.bg

Опасностите на киберпрестъпността – документ за дискусия на конференцията от 1-2 април 2008 г. - www.coe.int/cybercrime

Питер Лилли. Грязные сделки. 2005,Феникс,400

Станков Б. Организирана престъпност.Варна, Албатрос,2006 (трето издание)

Доц. д-р Светла Маргаритова-Вучкова

Септември 2016 г.

LW 331

КРИМИНОЛОГИЯ

Лектор: Доц. д-р Светла Маргаритова-Вучкова

ОБЩА ЧАСТ

1. Криминологията като наука. Предмет, характер и задачи. Криминологията в системата на науките. Методология и методика на криминологията.

2. Възникване и развитие на криминологичната мисъл. Криминологични школи: класическа школа; позитивистична школа; марксистка школа; клинична криминология; критична криминология. Криминологията в България.

3. Учение за престъпността – понятие за престъпността като социално явление. Девиантност и престъпност. Количествени и качествени признаци на престъпността. Методи за измерването им.

4. Цената на престъпността. География на престъпността.

5. Латентна престъпност. Признаци за измерване.

6. Детерминираност на престъпността . Социални противоречия и престъпност. Класификация на причините на престъпното поведение.

7. Социално-психологически аспекти на причинността. Ролята на средата при формиране на престъпните нагласи.

8. Криминогенната ситуация и влиянието ѝ върху индивидуалното престъпно поведение.

9. Страхът от престъпността – детерминанти и последици.

10. Възраст и престъпност.

11. Личността в криминологията. Методи за изследване на личността. Личност на престъпника. Основни характеристики .

12. Механизъм на престъпното поведение, фактори за формиране личността на престъпника. Съотношението между биологичното при изучаване личността на престъпника. Типология на престъпниците.

13. Виктимология. Развитие на виктимологията. Жертва. Определение. Виктимност.

14. Типология на жертвите. Виктимизация. Видове. Антивиктимогенна политика.

15. Основни теории в криминологията. Биологично направление в криминологията. Биосоциално и психологично направление.

16. Социологически теории за престъпността: теория за аномията; теория за диференциалната асоциация; теория за стигматизацията. Неокласическа икономическа теория.

17. Организация и методика на криминологичните изследвания.

18. Криминологично прогнозиране - понятие, цели, предпоставки, видове. Методи на прогнозиране – екстраполация, експертна оценка, моделиране.

19. Криминология и наказателна политика. Развитие на формите на контрол над престъпността – стерилизация, кастрация, нова социална защита, освобождаване от наказателна отговорност, медиация; декриминализация и депенализация.

20. Превенция на престъпността – същност, задачи, видове, класификация на мерките.

21. Институционализиране на превенцията и контрола над престъпността - система за управление на превенцията и контрола над престъпността и нейните субекти. Основни принципи. Етапи на процеса на превенция.

22. Съвременни подходи и стратегии за превенция и контрол над престъпността

23. Проблемът за смъртното наказание и доживотния затвор - криминологични аспекти.

24. Международни инструменти и институции за обединяване на усилията в противодействието на престъпността.

ОСОБЕНА ЧАСТ

1. Престъпността в съвременния свят. Проблемът за глобализацията. Регионални особености.
2. Престъпността в България – социални промени и престъпност.
3. Конвенционална престъпност. Характеристики. Тенденции.
4. Престъпност срещу собствеността.
5. Престъпност, свързана с насилие.
6. Икономическа престъпност.
7. Престъпност на „белите яки“.
8. Корпоративна престъпност.
9. Квазиконвенционална престъпност. Характеристика. Тенденции.
10. Компютърна престъпност – видове, особености.Превенция.
11. Непредпазлива престъпност – обща характеристика. Престъпност по транспорта – състояние и превенция.
12. Екологична престъпност – обща характеристика, видове и противодействие.
13. Организирана престъпност – история, съвременни проблеми. Организирана и групова престъпност . Стратегии за борба с организираната престъпност.
14. Тероризъм и престъпност.
15. Корупция и престъпност . Антикорупционни стратегии.
16. Пране на пари - същност, подходи и техники на прането на пари. Стратегии за противодействие – национални и международни инструменти.
17. Младежка престъпност.
18. Престъпност на непълнолетните.
19. Престъпност на жените.
20. Рецидивна престъпност.
21. Професионална престъпност.
22. Пенитенциарна престъпност.
22. Маргиналност и престъпност. Социална патология и престъпност – самоубийства, наркомании, алкохолизъм, проституция.

I. ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА:

Станков Б. Криминология. Теоретични основи. Варна, 2012 (четвърто прераб. и доп.изд.).

Станков Б. Видове престъпност. Варна, 2011 (второ прер. и доп.изд.)

II. ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

Айдаров,Й. Криминология. София, 2010

Антикорупционните реформи в България.Основни резултати и рискове. София, Център за изследване на демокрацията, 2007 - www.csd.bg

Бояджиева Ю. Превенция на изготвянето и разпространението на подправени парични знаци.С.,2010

Бояджиева Ю., Трайкова Е. Престъпността в сферата на електронните платежни документи.С.,2010

Дацов П., Паунова Л.Организирана престъпна група.С, Сиела,2010

Константин Паликарски Превенция и противодействие на корупцията 2006. Институт по публична администрация и европейска интеграция

Маргаритова Св. Възпитателни мерки за малолетни и непълнолетни правонарушители. С., Сиби, 2011

Мониторинг на антикорупционните реформи в България. София, Център за изследване на демокрацията, 2006 - www.csd.bg

Опасностите на киберпрестъпността – документ за дискусия на конференцията от 1-2 април 2008 г. - www.coe.int/cybercrime

Питер Лилли. Грязные сделки. 2005, Феникс, 400

Станков Б. Организирана престъпност. Варна, Албатрос, 2006 (трето издание)

ТЕМИ ЗА ПРЕЗЕНТАЦИИ И ЛЕКЦИИ:

1. Криминологични аспекти на домашното насилие
2. Жените – жертва на престъпни посегателства
3. Защита на жертвите на домашно насилие
4. Криминологични аспекти на насилието срещу жени
5. За и против смъртното наказание
6. „Прането на пари” и организираната престъпност
7. Източници на доходи на организираната престъпност
8. Транснационалната организирана престъпност и заплахите ѝ за държавата
9. Стратегии за борба с организираната престъпност
10. Младежите в огледалото на криминологията
11. Непълнолетните в огледалото на криминологията
12. За и против легализиране на проституцията
13. За и против легализиране на употребата на марихуана
14. „Престъпленията” без жертви (проституция, порнография, наркомании, хазартни игри, алкохолизъм) – за и против криминализирането им.
15. Характеристика на „привилегированата” престъпност (престъпността на „белите яки”)
16. За и против облекчаване достъпа до огнестрелно оръжие
17. Рецидивистите и контролът над престъпността
18. Порнография и престъпност
19. Киберпрестъпността - основни характеристики
20. Криминологични аспекти на порнографията (интернет-пространството и порнографията)
21. Криминологична характеристика на убийствата
22. Криминологична характеристика на личността на извършителите на убийства
23. Криминологична характеристика на сексуалното насилие
24. Криминологична характеристика на личността на извършителите на сексуални престъпления
25. Криминологична характеристика на грабежите
26. Криминологична характеристика на извършителите на грабежи
27. Криминологична характеристика на кражбите
28. Криминологична характеристика на извършителите на кражби
29. Криминологична характеристика на измамите и на техните извършители
30. Криминологична характеристика на икономическата престъпност
31. Криминологична характеристика на корпоративната (организационната) престъпност
32. За и против наказателната отговорност на юридическите лица
33. Компютърната престъпност – основни форми и видове
34. Типични престъпления, извършвани от жени
35. Характеристика на жените-извършителки на престъпни посегателства
36. Типични престъпления на непълнолетните
37. Основни характеристики на личността на непълнолетния правонарушител
38. Основни характеристики на организираната престъпност
39. Социални сфери на корупцията

40. „Престъплението – бизнес с други средства” (Майкъл Хофман – kriminologia/biznes I prestapnost)
41. Опасностите на киберпрестъпността
42. Проституция и престъпност
43. Проституция и трафик на хора
44. Влияние на медиите върху страха от престъпността
45. Страхът от престъпността и неговите криминологични последици
46. Основни характеристики на груповата престъпност;
47. Прилики и различия между груповата и организираната престъпност

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ СТУДЕНТИТЕ ОТ БУРГАСКИЯ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА ПРЕДВИДЕНИТЕ В УЧЕБНИЯ ПЛАН КРЕДИТИ ПО ДИСЦИПЛИНАТА „КРИМИНОЛОГИЯ“

Криминологията е сред задължително избираемите дисциплини, съгласно държавните изисквания за придобиване на квалификацията „юрист“. В Бургаския свободен университет тя се изучава в трети курс в рамките на един семестър с хорариум от 60 часа лекции за студентите – редовно обучение и 40 часа лекции за студентите задочно обучение.

За получаване на кредити по дисциплината криминология студентите следва да спазват следните условия:

1. Редовно посещаване на лекциите по дисциплината. Присъствието се удостоверява лично чрез подпис върху официален списък на курса/респ. групата. Отсъствието поради болест или друга уважителна причина се удостоверява с документ.
2. Представяне пред всички студенти по време на лекции на част от избрана тема от лекционния курс - допустимо е и от повече от един студент, под формата на презентация или устно изложение по материали извън основната литература, посочена за дисциплината.
3. За студентите – редовно обучение – две дискусии (кръгли маси с водещ от студентите от групата) по предварително определени теми с ролево участие – застъпници и противници на дадена теза и трета дискусия, посветена на обсъждането на действителни случаи на деца-правонарушители с акцент върху факторите за формиране на девиантно поведение. Темите и датите на дискусиите ще бъдат определени по време на учебните занятия .
4. Участието в хода на лекционния курс с презентации и активното участие в практическите занятия (проведените дискусии) води до повишаване на оценката с една единица при получен минимален резултат «среден» от писмения изпит.
5. В последната седмица от лекционния курс се провежда предварителен писмен изпит, на който се допускат само студентите, присъствали редовно на занятията и взели участие във всички дискусии. При получена оценка «добър» те се освобождават от полагаането на изпит. При оформянето на крайната оценка се взема предвид и оценката от техните изяви през семестъра.
6. Изпитът за всички студенти е писмен под формата на тест с открити и закрити въпроси върху целия конспект (всеки отделен въпрос носи определен брой точки – 1, 2 или 3) или развиване на 3-4 подвъпроса от конспекта. **При изключително груби грешки в отговорите на поставените въпроси, показващи явно непознаване на материята и терминологията, се отнемат толкова точки, колкото са предвидени за оценяването на верния отговор на дадения въпрос.**
7. При подготовката си за изпит студентите имат свободата на избор на криминологична литература, включително и на други езици. Препоръчителна литература по отделните теми е приложена към конспекта.
8. На страницата на университета в програмата Moodle са качени отделни презентации, схеми и материали, които могат да подпомогнат студентите при подготовката им за изпита.

Настоящите изисквания са изготвени въз основа на Учебната програма за преподаване на дисциплината криминология в Бургаския свободен университет.

Изготвил:

Доц. Светла Маргаритова-Вучкова,Phd

30 август 2013 г.